

Vanhusneuvoston aloite: Senioreiden matalan kynnyksen kohtaamispaikat

OPEKAS 29.01.2026 § 6
41/00.01.03.01/2026

Äänekosken vanhusneuvosto jätti kokouksessaan 11.11.2025 §30 aloitteen senioreiden matalan kynnyksen kohtaamispaikkatoiminnan mahdollisuuksien selvittämisestä ja kokeilemisesta ikäihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Vanhusneuvosto katsoo, että kokeilussa voitaisiin (1) hyödyntää nuorisotilojen mallia ja toimintatapoja, sekä (2) olemassa olevia tiloja Äänekosken eri taajamissa.

Arvio toimenpiteiden tarpeellisuudesta ja toimintaympäristön tilannekuvasta

Äänekosken kaupungin väestörakenne muuttuu parhaillaan rajusti. Äänekoski kärsii muuttotappiosta ja syntyvyys sekä lasten, nuorten ja työikäisten määrä on ajautunut pysyväälle lasku-uralle. Samalla pitkäikäisten ja iäkkäiden yksinasuvien osuus väestössä lisääntyy kaikissa tulevaisuusskenaarioissa tulevina vuosikymmeninä merkittävästi. Aloitteessa huomioidaan, että kaupungin eri taajamissa on vajaakäyttöisiä mutta käyttökelpoisia tiloja, ja ehdotetaan, että näissä voitaisiin järjestää yhteisöllistä ja epämuodollista toimintaa senioreille. Tavoitteena on vähentää yksinäisyyttä, ja lisätä hyvinvointia tarjoten mahdollisuus sosiaaliseen vuorovaikutukseen lähellä kotia senioreiden toiveiden ja ideoiden pohjalta.

Yksinäisyyttä ja ulkopuolisuutta yhteisössä kokee Suomessa noin 10–30 prosenttia ihmisistä. On perusteltua olettaa, että ilmiö on yhtä yleinen myös Äänekoskella. Yksinäisyyden hintalappu on sekä kunnalle että yhteiskunnalle kova, sillä sen ihmisten osattomuuden ja turvattomuuteen liittyvät kokemukset heikentävät toimintakykyä ja lisäävät raskaampien palveluiden tarvetta. Erityisesti pitkittyvällä yksinäisyydellä on terveyttä ja hyvinvointia heikentäviä vaikutuksia, jotka madaltavat ihmisen toimintakykyä ja uskoa tulevaisuuteen. Kaikenikäisillä yksinäisyys voi lisätä mielenterveyden haasteita, heikentää arjessa selviytymistä ja lisätä syrjäytymisriskiä. Professori Niina Junttila tutkimusryhmineen toteaa, että kunnilla on Suomessa paikallisina ja ihmisten arkea lähellä olevina toimijoina keskeinen, paikallisia kumppanuusverkostoja kokoava rooli yksinäisyyden vähentämisessä.

Äänekosken vanhusneuvoston toimijat tuntevat paikallisen toimintaympäristön ja ikääntyneiden arjen Äänekoskella hyvin, ja tekevät aloitteessa näkyväksi olemassa olevia resursseja, eri taajamissa tunnistettuja erityispiirteitä, paikallisia hyviä käytäntöjä ja niiden paremman koordinoinnin tarpeita. Aloite suuntaa huomion siihen, että eri toimijoiden vahvuuksia voidaan yhdistää ja edetä yhteisen tavoitteen ja tilannekuvan mukaisesti sekä taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävästi.

Hyvinvointikumppanuukien strategista suunnitelmallisuutta, konkreettisista hyvinvointiteoista viestimistä ja seuranta vahvistamiselta voidaan odottaa merkittäviä vaikutuksia senioreiden osallisuuden ja sosiaalisen hyvinvoinnin kokemuksiin, ja sitä kautta esimerkiksi mielen hyvinvointiin, arjen turvallisuuteen ja fyysiseen aktiivisuuteen. Toimintakykyiset, osallisuutta ja merkityksellisyyttä kokevat seniorit ovat voimavara koko kuntayhteisölle ja sen taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväälle kehitykselle.

Äänekosken hyvinvointia edistävässä työssä opetuksen ja kasvatuksen toimialalla kiinnitymme vahvasti yhteisövaikuttavuuden periaatteisiin, jotka ovat myös alueellisen hyvinvointisuunnitelman lähtökohtana. Nämä periaatteet soveltuvat erinomaisesti Äänekoskella tunnistettavien ”hyvinvointi-ilmiöiden” paikalliseen kirkastamiseen, sekä toimenpiteiden konkretisointiin yhdessä paikallisen kumppanuusverkoston toimijoiden kanssa. Näemme, että erityisesti tulevaisuuden perhekeskus- ja seniorikeskustoiminnassa – ja niitä paikallisesti toisiinsa lähentämällä – voidaan kehittää tulevaisuudessa ikäavoimia hyvinvointipalveluita. Tavoitteeseen pääseminen edellyttää kaupunkiorganisaatiolta sitoutumista pyrkimysten pitkäjänteisyyden ja seurannan varmistamiseen.

”Kuntien on kuntalain (410/2015) mukaisesti edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä, alueensa elinvoimaa sekä järjestettävä asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla.”

Kuva 1. Kaupunkistrategian päivitys 2026 ja yhteys hyvinvoinnin edistämisen ohjelmaan ja hyvinvointityön painopisteisiin. Kaupunkistrategian Hyvä elämä -ulottuuden päätavoitteet: Meillä jokainen ihminen ottaa vastuun paremmasta huomisesta omien kykyjensä mukaisesti. Me toimimme alustana asukkaidemme hyvälle ja oman näköiselle elämälle sekä elinikäiselle kehittymiselle huomioiden erityisesti lapset ja nuoret. Mahdollistamme elinikäisen kehittymisen ja rakennamme osallisuutta, jotta jokainen on osa jotakin yhteisöä. Mielen

hyvinvoinnin edistäminen, lasten ja nuorten tukeminen sekä varautuminen arjen haasteisiin ovat toimintamme ytimessä.

Aloitteen yhteensopivuus kaupunkistrategiaan ja hyvinvoinnin edistämisen painopisteisiin

Näemme, että vanhusneuvoston jäsenet taustajärjestöjensä edustajina haluavat edistää Äänekosken kaupunkistrategian mukaisia paikallisiin erityispiirteisiin sopivia rohkeita kokeiluja, jotka eivät vaadi uusia investointeja tai suuria toimintamenoja. Kyse on pikemminkin asenteiden ja toimintakulttuurin muokkaamisesta ja älykkäästä sopeutumisesta toimintaympäristön muutokseen.

Innovatiivista aloitteesta on, että esitetyt huomioidut ja kehittämis ehdotukset ylittävät julkisille palveluille tavanomaisen ajattelun, johon liittyy tiukasti erikoistuva kohderyhmäajattelu tilojen käytön, palveluiden kohdentamisen tai toimintojen järjestämisen tarkastelussa. Väestörakenteen muutoksen, talouden tasapainottamisen ja väestön ikääntymiseen kytkeytyvän hyvinvoinnin tilannekuvan vuoksi kunnan päätöksenteossa tulee suhtautua avoimesti tämän kaltaisten paikallisten toimijoiden ja asukkaiden kehittämisideoihin ja ottaa asukkaat mukaan myös kokeilujen toteuttamiseen.

Aloite on samansuuntainen kaupunkistrategiaa toteuttavan hyvinvoinnin edistämisen ohjelman (2023–2028, sanoituksen tarkentava päivitys 2026 kurssiivilla, alustava luonnos) painopisteiden kanssa.

- 1) **Kuntalaisen hyvä arki.** Turvallista arkea, toimintakykyä ja toiveikkuutta turvaavat peruspalvelut. Tuetaan kuntalaisten toimintakykyä, perustaitoja sekä turvallisuuden kokemuksia saavutettavilla, asiakaslähtöisillä, paikallisia olosuhteita ja erityistarpeita vastaavilla palveluilla.
- 2) **Kuntalaisten osallisuus ja yhteisöön kuuluminen**
Edistetään asukkaiden yhdenvertaisempia vaikuttamismahdollisuuksia ja osallisuutta elinympäristön taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävässä kehittämisessä.
- 3) **Yhteisöllisyyden vahvistaminen Äänekosken kaupungin pito- ja vetovoiman lujittamiseksi**
Tuetaan yleishyödyllisten yhdistysten, asukasaktiivisuuteen ja vapaaehtoistoimintaan pohjautuvien ryhmien toimintamahdollisuuksia tavoitellen paikkakuntaan kiinnittymistä ja porukkaan kuulumisen kokemusten kehittymistä. Ehkäistään eri ikäisten ihmisten yksinäisyyttä ja syrjään jäämistä haastavassa paikallisessa ja yhteiskunnallisessa tilanteessa.

Kokoava arviointi aloitteen ehdotuksista ja suunnitelma toimenpiteiden edistämisestä

Suhtaudumme myönteisesti vanhusneuvoston tekemään aloitteeseen kohtaamispaikkatoiminnan kehittämisestä ja siinä

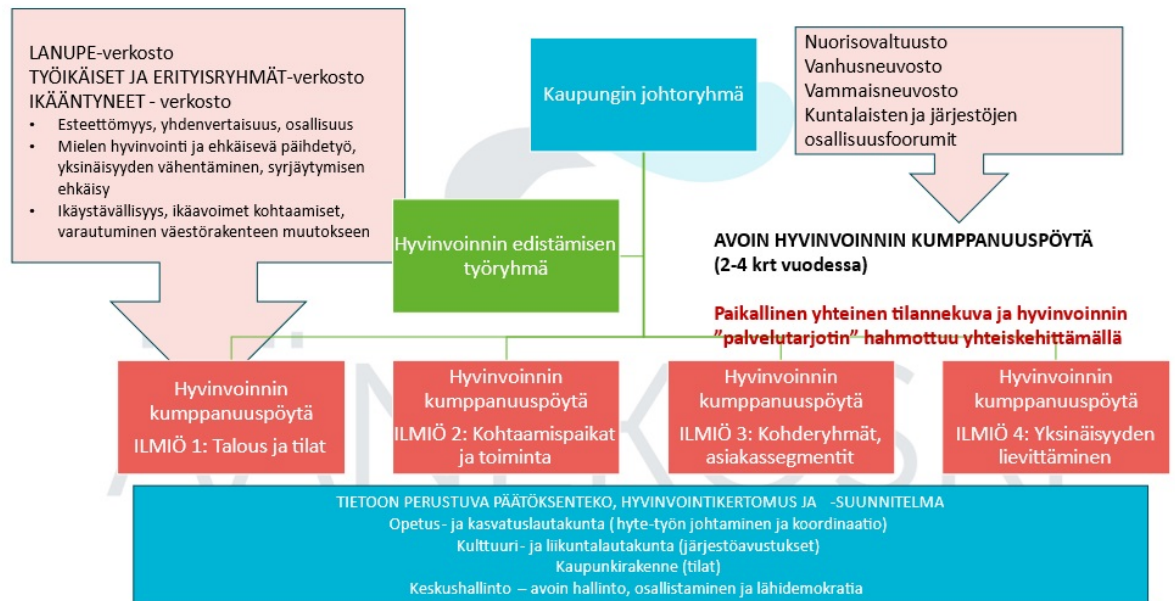
esitettyihin ideoihin sekä huomioihin soveltuvien tilojen käyttöasteen vahvistamisesta osana kaupungin hyvinvoinnin edistämisen kokonaisuutta.

Onnistuakseen monitoimijainen verkosto tarvitsee neutraaliin, yhdenvertaisesti eri tahoja huomioivan koordinaation ja tavoitteiden etenemisen seurannan. Konkreettisten tapahtumien ja yhteisten, esteettömien ja saavutettavien matalan kynnyksen kohtaamispaikkojen olemassaolo jo sinällään ruokkii uutta toimintaa ja yhteistyötä. Tällainen mahdollistajan ja koollekutsujan rooli istuu luontevasti kaupungin rooliin ”hyvän elämän alustana”. Vastuuta koordinaatiosta ja eri toimintojen vetämisestä on kumppanuussopimuksista neuvotellen mahdollista jakaa muille verkoston toimijoille, kuten järjestöille ja seurakunnille. Näitä kumppanuuksia aloitteessa onkin jo valmiiksi mietitty.

Kaupungin tiloja koskevien käyttäjämaksujen asettaminen sekä tilankäytön vastuukysymyksiä koskevat linjaukset kuuluvat kaupunkirakenteen toimialalle ja lautakunnalle. Eri taajamissa esimerkiksi seurakunnan ja eri järjestöjen ja toiminnot ovat vahvasti mukana jo nyt ikääntyneiden hyvinvointia edistävässä verkostossa, mutta näiden jatkuvuutta voitaisiin vahvistaa esimerkiksi kumppanuussopimuksista neuvottelemalla ja niitä laatimalla. Katsomme, että aloitteeseen liittyvien toiminnan kehittämisideoiden kannalta tällä hetkellä nuorisopalveluita joustavampi pilotointi- ja kokeilualusta saattaisi olla Äänekosken kaupungin perhekeskus ja -verkosto. Kaupunkiorganisaation sisäinen kehittämisysteistyön lisäksi perhekeskusyhteistyössä ovat tällä hetkellä tiiviisti mukana Äänekosken seurakunta sekä monet paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti lasten, perheiden ja vanhemmuuden tuen parissa toimivat järjestöt. Kumppaniverkkoa on mahdollista vahvistaa senioreiden osallisuuden kannalta keskeisten järjestötoimijoiden suuntaan. Perhekeskus Kerkän tilojen lisäksi varhaisen tuen ohjaaja on tehnyt kokeiluja myös liikkuvasta ja monipaikkaisesta, ikäpolvirajat ylittävästä toiminnasta, josta esimerkkinä eri taajamissa kokeillut mummomuskarit. Toiminnan keskiössä on helpottaa kohtaamisten ja tuttavuuksien muodostumista eri ikäisten osallisuuden kokemusten ja ystävystymisen helpottamiseksi. Sinällään toiminnan kehittämiseen ja konkreettisiin toimenpiteisiin voidaan niin haluttaessa kutsua mukaan esimerkiksi liikkuvan nuorisotyön henkilöstöä.

Aloitteessa ehdotetun toiminnan mahdollisuuksia ja kokeilujen konkretisointia voidaan edistää osana kaupunkistrategian toimialakohtaisten toimeenpano-ohjelmia sekä osana hyvinvointikertomus- ja suunnitelmatyötä (hyvinvoinnin edistämisen ohjelman painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet). Laaja hyvinvointikertomus vuosille 2021-2025 tulee päivittämään tilannekuvaa väestön hyvinvoinnista ja toimintaympäristön kehittymisestä. Hyvinvointikertomukseen sisällytetään ehdotuksia hyvinvointisuunnitelman laatimiseen tuleville vuosille. Hyvinvointisuunnitelman toimenpiteitä konkretisoidaan maaliskuuhun aikaan eri toimialojen toimeenpano-ohjelmissa ja myös toimijoita osallistamalla. Esimerkkeinä osallistamisesta, joissa tämän

aloitteen mukaisia kysymyksiä voidaan tarkastella, ovat vanhusneuvoston ja järjestötoimijoiden yhteinen hyvinvoinnin työpaja (11.3.2026), kaupungin hyvinvoinnin edistämisen työryhmä sekä avoimet osallisuusfoorumi- ja hyvinvoinnin kumppanuuspöytätytapaamiset.

Kuva 2. Luonnostelma hyvinvoinnin edistämisen kokonaisuuden rakenteiden kehittämiseksi. Hyte-työn lähtökohtana ovat päivittyvän kaupunkistrategian poikkihallinnollinen toimeenpano. Hyvinvointityön ja siihen liittyvien yhteistyökumppanuuksien koordinoinnin ja paikallisten hyvinvointipalveluiden yhteiskehittämisen viitekehyksenä ovat yhteisövaikuttavuuden ydinelementit (1) yhteiset tavoitteet, (2) jaetut mittarit, (3) toisiaan vahvistavat toiminnot, (4) jatkuva kommunikaatio ja (5) taustaorganisaation vahva sitoutuminen). Kuvassa punaisissa laatikoissa olevat ilmiöt ovat esimerkinomaisia ja niitä tarkennetaan suunnittelutyön edetessä.

Valmistelija: Hyvinvointikoordinaattori Päivi Kivelä, puh. 040 557 7070
Perhekeskus- ja nuorisopalvelupäällikkö Petri Oinonen, puh. 0400 115 190

Esittelijä: Opetus- ja kasvatusjohtaja Niina Rautanen, puh. 040 514 8102

Päätösehdotus: Opetus- ja kasvatuslautakunta päättää, että aloite otetaan huomioon opetus- ja kasvatustoimen kehittämistyössä ja linjaa, että hyvinvoinnin edistämisen rakenteita kehitetään edelleen paikallisia kumppanuuksia vahvistavaan sekä yhteiskehittämistä ja asukaslähtöisiä aloitteita huomioivaan suuntaan.

Päätös Hyväksyttiin.

- - - - -